

מועד אחרון להגשת ההודעה המעדכנת: 20.11.2024

בעניין:

1. תנועת אומ"ץ - אזרחים למען מנהל תקין וצדק חברתי ומשפטי

על ידי ב"כ עו"ד יצחק מינא ו/או עדי ריטיגשטיין-אייזנר
מרחוב הארבעה 28, תל אביב
טלפון: 052-9436807, 050-2422421; פקס: 077-4704120

2. התנועה למען איכות השלטון בישראל ו-89 אחרים

ע"י ב"כ עוה"ד אליעד שרגא ו/או תומר נאור
ו/או אריאל ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטוירט
ו/או רחל אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי-דביר
ו/או תמר באום ו/או אורי הס ו/או סתיו לבנה להב
מרח' יפו 208 ירושלים, ת.ד. 4207 ירושלים 91043
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

העותרים

- נ ג ד -

1. מבקר המדינה

ע"י ב"כ עוה"ד אליה צונץ ו/או ניקולס גיפס
ו/או ישראל קליין ו/או נגב אלוני
ממשרד ש. הורוביץ ושות', עו"ד
אשר מענם לצורך מסירת כתבי בי-דין הוא:
רחוב אחד-העם 31, תל-אביב 6520204
טל': 03-5670700; פקס': 03-5660974

2. ראש המטה הכללי, צה"ל

3. ראש שירות הביטחון הכללי

4. ראש הממשלה

5. היועצת המשפטית לממשלה

6. ראש המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים

משיבים מס' 2-6 ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה, מחלקת בג"צים
אשר מענם לצורך מסירת כתבי בי-דין הוא:
רחוב צלאח א-דין 31, ירושלים
טל': 02-6466590; פקס': 02-6467011

המשיבים

**הודעה מעדכנת מטעם מבקר המדינה
ובקשה לסילוק על הסף של העתירה**

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 17.11.2024, מתכבד משיב מס' 1, מבקר המדינה, לעדכן את בית המשפט הנכבד, כי למרבה הצער, המגעים בין מבקר המדינה לבין צה"ל לא צלחו והפערים בין הצדדים הוסיפו להתרחב. משכך, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על ביטול צו הביניים שניתן בעתירה דנן, כמבוקש בבקשת מבקר המדינה מיום 22.8.2024 (להלן – "הבקשה לביטול צו הביניים"). בנוסף, נוכח הטעמים שיפורטו להלן, מתבקש בית המשפט הנכבד לסלק, על הסף, את העתירה.

א. עדכון על כשלון המגעים בין צה"ל למבקר המדינה; מן הדין ומן הצדק לבטל את צו הביניים

1. למרבה הצער, השיח בין צה"ל לבין מבקר המדינה הגיע למבוי סתום. חרף התקדמות משמעותית בשיח בעבר, עליה דווח לבית המשפט הנכבד ביום 5.11.2024, הרי לאחרונה, וכפי שגם הובהר על-ידי הח"מ בדיון שהתקיים ביום 17.11.2024, חלה נסיגה, וחרף מאמצי מבקר המדינה, לא עלה השיח יפה.
2. מבלי להיכנס לפרטי השיח, אך בהמשך לאמירות בדיון מיום 17.11.2024 מצד ב"כ משיבים מס' 2-6, נעיר, כי אף שעל פניו צה"ל היה נכון לאפשר פתיחת ביקורת המדינה בנושאי ביקורת רבים מעבר לאלה שנמנו בתגובת צה"ל מיום 10.10.2026 לבקשה לביטול צו הביניים (להלן - "תגובת צה"ל לבקשה לביטול צו הביניים") הרי בפועל, צה"ל ביקש להציב גדרות מסוגים שונים לביקורת המדינה, כשתוצאתן המעשית של אותן גדרות (חלקן, אך לא כולן, "ערובות" בלשון ב"כ משיבים מס' 2-6), היא עיכוב ומניעת סיום תהליך הביקורת - פרסום דו"חות של ביקורת המדינה.
3. בין השאר, חסמים אלו שצה"ל ביקש להחיל על מתכונת הביקורת, נוגעים לנושאי ביקורת המצויים בישורת האחרונה (המסיבה ברעים, כיתות הכוננות ואבטחת יישובים) כאשר המשמעות הקשה של עיכוב פרסום הדוחות בנושאים אלו, היא מניעת תיקון ליקויים שהם מסכני חיים ואשר נוגעים, בין היתר, לליקויים מסתמנים שנמצאו בממשקים בין גורמי הביטחון וגורמים אזרחיים (ליקויים שהם בבחינת "נקודות עורור" של כל אחד מהגופים המבוקרים).
4. למגינת הלב, גם **בחלוף כשנה** של שיח בין צה"ל לבין משרד מבקר המדינה, צה"ל לא הפנים את ההשלכות הקשות של אי השלמת ביקורת המדינה ואי-פרסום הליקויים המסתמנים שנמצאו עד כה בטיטות דוחות שהוכנו על-ידי משרד מבקר המדינה ואת החשיבות בתיקון המהיר של ליקויים אלו.
5. מבקר המדינה אינו יכול ואינו מוכן להסכין עוד עם המשך המצב הקיים, בו צה"ל מבקש לסכור פיה של ביקורת המדינה, תוך הפרת חוק יסוד: מבקר המדינה וחוק מבקר המדינה התשי"ח-1958 (נוסח משולב) (להלן **בהתאמה** - "חוק היסוד" ו-"חוק מבקר המדינה"), כשהתנהלות זו של צה"ל פוגעת באינטרס הציבורי ועלולה, חלילה, לגרום לתוצאות המסכנות חיי אדם.
6. חוסר ההפנמה מצד צה"ל בנוגע לפגיעה באינטרס הציבורי כתוצאה ממניעת הביקורת בצה"ל, עולה בבירור גם מההתעלמות המוחלטת והבוטה בתגובת צה"ל מיום 10.10.2026 לבקשה לביטול צו הביניים (להלן - "תגובת צה"ל לבקשה לביטול צו הביניים"), מהנזקים העיקריים הנגרמים כתוצאה ממניעת הביקורת בצה"ל, שפורטו בבקשה לביטול צו הביניים, ביחס לפגיעה בחיי אדם ולאפקטיביות של הביקורת.
7. בעוד שמבקר המדינה עמד בבקשה לביטול צו הביניים על כך שהשהיית הביקורת עלולה לסכן חיי אדם, בשל אי תיקון ליקויים מסכני חיים המתגלים במהלך עריכת הביקורת (סעיפים 60-67) ועל

הפגיעה באפקטיביות של הביקורת שנגרמת כתוצאה מחלופי הזמן, הגורמת מטבע הדברים לפגיעה בזיכרון, חשש לאבדן מסמכים וחילופי גברא (סעיפים 72-73), השמיט צה"ל דווקא נזקים אלו מהנזקים שמנה (ראו סעיף 57 לתגובת צה"ל לבקשה לביטול צו הביניים).

8. ההתעלמות של צה"ל מהפגיעה האפשרית חלילה בחיי אדם כתוצאה מאי תיקון ליקויים מסתמנים בביקורת המדינה ומהפגיעה באפקטיביות של הביקורת - לא תעלים נזקים אלה ולא תפתור בעיות אלה.

9. **לפגיעה הקשה הנגרמת לציבור כתוצאה מעיכוב בפרסום דו"חות ביקורת המדינה בנושאים להם יש השלכה על חיי אדם וכתוצאה מפגיעה חלילה באפקטיביות הביקורת - יש לשים סוף.**

10. לעומת צה"ל, בכל הנוגע לשב"כ מתממש בפועל, באופן משביע רצון, מתווה ביקורת המדינה שסוכם עם שב"כ, שעל חלקו דווח בגדרה של תגובת צה"ל לבקשה לביטול צו הביניים (סעיפים 8-9).

11. **מתווה ביקורת המדינה המתממש בפועל בין שב"כ לבין ביקורת המדינה מוכיח כי ניתן לקיים את חוק היסוד וחוק מבקר המדינה, ולערוך ביקורת מדינה, לצד הלחימה באויב. הדברים גם עולים בבירור מהעובדה שמבקר המדינה מבצע מזה חודשים ארוכים וגם כיום ביקורות במגוון גופים ביטחוניים נוספים, כמו המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים, לשכת שר הביטחון, לשכת ראש הממשלה ועוד.**

12. נעיר, כי ההסכמות עם שב"כ רחבות ממה שהוצג בתגובת צה"ל לבקשה לביטול צו הביניים.

13. כך, ביחס לביקורת בשב"כ סוכם, כי הביקורת תכלול נושאים משלב א' ואחד משלב ב'. מתגובת צה"ל לבקשה לביטול צו הביניים הושמט נושא נוסף שהוסכם עם שב"כ לקיים בו ביקורת ושמצוי בשלב ב': "לוחמה כלכלית בטרור". בנוסף, שב"כ הסכים לפתיחת ביקורת בנושא חדש, שלא נכלל בתכנית הביקורת המקורית אך נדרש בשים לב לאירועים שהתרחשו - "כליאה ושחרור של אסירים בטחוניים".

14. בנוסף, משרד מבקר המדינה ושב"כ הגיעו להבנות בדבר אופן עריכת הביקורת, ובין השאר, נקבע מנגנון לפיו אם תידרש התייחסות של יחידות מבצעיות שאינן פנויות, התייחסותן לנושא הביקורת תועבר בשלב מאוחר יותר. כמו כן, נקבע מנגנון הידברות עיתי, העברת טיוטות דוחות ביקורת להתייחסות שב"כ ועוד.

15. לעומת זאת, עמדת צה"ל, כפי שעולה מהתגובה לבקשה לביטול צו הביניים, היא עמדה הפוכה המבקשת לחסום את הביקורת. כך, אליבא ד'צה"ל, בסעיף 55 לתגובה: "ביקורת אפקטיבית תתאפשר רק כאשר לכלל המפקדים הרלוונטיים לנושא מסוים יהיו הקשב והפניות לבחון את הנדרש מהם, לגבש את התייחסותם ולבחון האם יש ממשקים והקשרים נוספים שיש להציג למבקר על מנת שתמונת המצב המלאה תהיה בפניו בעת עריכת הביקורת."

16. היינו, לשיטת צה"ל, אם לאחד המפקדים אין "קשב ופניות" להתייחס לנושא ביקורת מסוים, ביקורת המדינה צריכה להיעצר עד אשר כל המפקדים, כולם, יהיו פנויים להידרש לנושא הביקורת. ברי כי עמדה זו אינה סבירה ומבקשת הלכה למעשה למנוע קיומה של ביקורת.
17. מצב דברים זה, בו גוף מבוקר מרכזי וחשוב כל כך במדינת ישראל חוסם כל פעולת ביקורת משך חודשים רבים כל כך, גרמה וגורמת לנזק משמעותי לאינטרס הציבורי ולמוסד הביקורת, באופן החורג מעניינה של העתירה דנא. כפי שמבקר המדינה ציין בתגובה המקדמית מטעמו (פרק "ו" (3)), התנהלותו של צה"ל גררה 'תגובת שרשרת' בקרב גופים מבוקרים נוספים, חלקה נמשכת גם כיום, והיא מסבה נזקים מוחשיים לאינטרס הציבורי ולביקורת המדינה.
18. ביום 15.10.2024, למחרת דיון בעתירה בפני בית המשפט הנכבד ובהמשך להערות כבוד המותב באותו דיון, שנועדו לקדם שיח בין צה"ל לבין מבקר המדינה, שלח מבקר המדינה לרמטכ"ל מכתב, הכולל אמות מידה ועקרונות לעריכת ביקורת המדינה בצה"ל, לצד פרקטיקות ביקורת ליישום אמות המידה, תוך הפחתת נטל נוספת על צה"ל. בהמשך חודש השיח בין הצדדים שכאמור לא עלה יפה.
- תצלומים של מכתב מבקר המדינה לרמטכ"ל מיום 15.10.2024 והמענה של הרמטכ"ל מיום 23.10.2024 מצורפים להודעה זו ומסומנים בספרות "1" ו-"2".
19. כחלק מהשיח שהתנהל בין הצדדים עד שעות אחר הצהריים היום הציע מבקר המדינה מתווה ביקורת עדכני. אותו מתווה גובש לאחר עשרות רבות של שעות שיח שנוהל עם צה"ל, ובכלל זה 23 פגישות, והוא גובש, תוך התחשבות מרבית בעמדות שצה"ל העלה בשיח. המתווה מאזן בין האינטרס הציבורי החיוני של קיום ביקורת המדינה ותיקון ליקויים מסכני חיים, בייחוד בעת הזו, כמתחייב בראש ובראשונה מחוק היסוד ומחוק מבקר המדינה, לבין הצורך להתחשב באילוצים מבצעיים, והכל בהתאם לאמות המידה שקבע מבקר המדינה במכתבו מיום 15.10.2024.
20. במסגרת אותו שיח נכון היה מבקר המדינה לפעול, לעת הלחימה הנוכחית, על פי הקווים המנחים להלן, היוצרים מתווה שקול ומאוזן שעיקריו:
- 20.1 דחייה של כלל הביקורת הנוגעת לליבת הנושאים המבצעיים של ארועי השבעה באוקטובר - כלומר שלגב ג' של ביקורת המדינה כמפורט במכתב מבקר המדינה מיום 1.5.2024 - וקיום הערכת מצב משותפת לצה"ל ולמבקר המדינה בעניין בחודש ינואר 2025.
- 20.2 פתיחה מיידית של הביקורת שפורטו בשלבים א' ו-ב' (נמנות גם בנספח 1 לבקשה לביטול צו ביניים), ומימושן באופן מדורג בהתאם למתווה שהוצג לצה"ל, תוך שביקורת המדינה נוטלת על עצמה מגוון סייגים שנועדו לווסת הביקורת בהתאם למצב הביטחוני, כגון דרוג של חלק מעבודת השטח בקשר לאותם נושאי ביקורת, הגבלת עבודת שטח ביחידות מבצעיות, דרוג העברת מסמכים ותחקירים ועוד.
- 20.3 טיוטות בנושאי ביקורת שהם בעיקרם אזרחיים וצה"ל הוא מבוקר משני בהם, ושעבודת הביקורת לגביהם מצויה בישורת האחרונה כגון - המסיבה ברעים, כיתות כוונות, אבטחת

ישובים ופינוי אוכלוסיה - יישלחו לצה"ל בעת שיבשילו והוא יוכל להתייחס אליהן בכתב, או לקיים פגישות עם הביקורת בקשר אליהן.

20.4 מנגנון הקובע השהיית ביקורת של 48 שעות במקרה של הסלמה ביטחונית, עד לקיום שיחה בנושא.

20.5 קבלת חומרי תחקירים רק ברמת מסמכי המקור לעת הזו ושיח בנושא קבלת תחקירים מלאים בהמשך.

20.6 יצירת פורום לשיח דו-שבועי.

21. כפי שהובהר על ידי מבקר המדינה לא אחת, גם לפי מתווה הביקורת העדכני לא יערכו בעת הזו ביקורות בנושאים הנוגעים ללחימה עצמה, לרבות בנוגע לפעילות מבצעית, מהלכי הלחימה בגזרות השונות, בנושא החטופים ועוד. למותר לציין שמשרד מבקר המדינה אינו מתכוון לדרוש להוציא אף חייל או מפקד מפעילות מבצעית לצורך עריכת ביקורת.

22. מבקר המדינה פעל גם בנושא ביקורת המדינה בצה"ל לאורך כל הדרך באופן מאוזן ושקול, לרבות למן המתווה המדורג שנשלח ביום 1.5.2024, במהלך חודשי השיח הממושך ביותר שהתקיים עם צה"ל, בגיבוש מתווה מוסכם עם שב"כ, ובמתכונת הביקורת העדכנית כעולה גם ממכתב מבקר המדינה לרמטכ"ל מיום 15.10.2024.

23. במצב דברים זה, בהעדר הסכמה בין צה"ל לבין ביקורת המדינה – בחלוף למעלה מ-13 חודשים למן ארועי השבעה באוקטובר, תקופה בה אין מתקיימת ביקורת המדינה בצה"ל על כלל ההשלכות של מצב זה, לאחר שיח שנמשך, לסירוגין, כשנה, נוכח הפגיעה החמורה באינטרס הציבורי המתוארת לעיל, לרבות הסכנה לחיי אדם והפגיעה שכבר נגרמה לאפקטיביות של ביקורת המדינה, בחלוף כ-3 חודשים מהמועד בו הוגשה הבקשה לביטול צו הביניים ובחלוף למעלה מ-5 חודשים ממועד מתן צו הביניים - אין מנוס מהכריע בבקשה לביטול צו הביניים.

24. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על ביטול צו הביניים ולאפשר למבקר המדינה לפעול בהתאם לסמכות שהוקנתה לו בחוק היסוד ובחוק המבקר.

ב. מן הדין ומן הצדק לסלק, על הסף, את העתירה

25. עתירתה של עותרת מס' 1, תנועת אומ"ץ, הוגשה ביום 1.2.2024. עותרת מס' 2, התנועה למען איכות השלטון בישראל ו-89 אחרים, הגישו עתירה נפרדת ביום 6.2.2024, וצורפו לאחר מכן, מכח החלטת בית המשפט הנכבד, לעתירה דנן.

26. מאז הגשת העתירות חלפו כמעט 10 חודשים. מלכתחילה, לא ראויות היו העתירות להיות מוגשות כלל, הואיל והן נטולות עילה ומשבשות קשות מערכת היחסים של מבקר-מבוקר. מכל מקום כיום ברור כי הן אינן רלוונטיות עוד ואינן מגלות עילה ביחס למצב העובדתי השורר מזה חודשים ארוכים.

27. נזכיר כי העתירות תוקפות את החלטת מבקר המדינה לפתוח בביקורת שתעסוק במתקפת הפתע הרצחנית מיום שבעה באוקטובר ומלחמת 'חרבות ברזל', על בסיס מתווה ביקורת ורשימת נושאים שגובשה בחודש ינואר 2024 (נספח 2 לתגובה המקדמית מטעם מבקר המדינה; סעיפים 3-4 לעתירת תנועת אומ"ץ; סעיפים 51-54 לעתירת התנועה לאיכות השלטון).
28. מאז, בעקבות התפתחויות ביטחוניות ובעקבות שיח אינטנסיבי בין צה"ל, שב"כ, וביקורת המדינה, התחילה ביקורת המדינה בשב"כ בהתאם למתווה מוסכם, ואילו מתווה הביקורת בצה"ל הודק ועודכן והוא שונה בתכלית מהמתווה שהוצג לצה"ל בחודש ינואר 2024.
29. העתירות אינן מצביעות על חוסר סבירות כלשהו בפעולותיו של מבקר המדינה, בכלל, ובפרט לא ביחס למתווה הביקורת שהציג מבקר המדינה לצה"ל: מיום 1.5.2024 (נספח "5" לתגובה המקדמית מטעם מבקר המדינה), זה שצורף כנספח 1 לבקשה לביטול צו הביניים (ראו בהקשר זה גם סעיפים 31-33 לבקשה לביטול צו הביניים), כמו גם מכתב מבקר המדינה מיום 15.10.2025 (נספח "1" להודעה ובקשה דנא). די בכך כדי לסלק, על הסף, את העתירה.
30. גם עמדת צה"ל, כפי שהוצגה בתגובה המקדמית מטעם משיבים מס' 2-6 לפיה לא ניתן לפתוח בביקורת מדינה בעת מלחמה השתנתה וצה"ל נכון לאפשר פתיחת ביקורת בעת הלחימה (אם כי בתנאים שיוכתבו על-ידו למבקר המדינה). גם עמדתו העדכנית של צה"ל, שומטת את הטענות השגויות המועלות בעתירות בעניין הפגיעה בביטחון המדינה.
31. למותר לציין שגם המצב העובדתי נכון לחודש פברואר 2024 אינו דומה למצב היום.
32. כאמור, מלכתחילה התעברו העותרות על ריב לא להן. מניעת ביקורת המדינה על בסיס עתירות של שתי עותרות אזרחיות, היא תקלה חמורה המשבשת יחסי מבקר-מבוקר והביאה לאי-קיום חוק היסוד וחוק מבקר המדינה.
33. נדמה כי אין צורך להכביר מילים על כך, שאלמלא שתי עתירות של עותרות אזרחיות שמבקשות לקדם את עמדותיהן האישיות ביחס למיהות הגוף שיבחן את הכשלים שנפלו באירועי השבעה באוקטובר ומבקשות לדחות את ביקורת המדינה, היה נחסך מבית המשפט הנכבד הצורך לדון בעניין שהיה נפתר באופן מתבקש וטבעי בין צה"ל לבין מבקר המדינה.
34. לעותרות ממילא אין הידע או היכולת להעריך אם עריכת ביקורת כזו או אחרת יכולה לפגוע בקשב מפקדים או להעריך אם מתווה הביקורת שקבע מבקר המדינה אינו סביר.
35. בעניין זה נזכיר, כי תנועת אומ"ץ הודתה בהגינותה בדיון ביום 17.7.2024, כי אין בידיה נתונים עובדתיים שיאפשרו לה לדעת אם אפשר או אי אפשר לקיים ביקורת המדינה בצה"ל, מהו הקשב הנדרש וכן הלאה (פרוטוקול מיום 17.7.2024, עמ' 5).
36. למרבה הצער עולה בבירור כי העתירות נועדו - באופן לא ענייני ופסול - למנוע את ביקורת משרד מבקר המדינה. כך, בעוד שעותרת מס' 1 מתנגדת לעריכת ביקורת של מבקר המדינה בצה"ל, היא בירכה על ביקורת חיצונית אחרת לצה"ל, כבר בחודש ינואר 2024 (ללא העלאת חשש מבעיית קשב),

עת שהמופקד על אותה ביקורת אמור היה להיות – לפי בחירת הרמטכ"ל – רב אלוף במילואים שאול מופז (ראו סעיף 8 לנספח 15א לתגובה המקדמית מטעם מבקר המדינה).

37. עותרת מס' 2, לא מסתירה עמדתה לפיה יש למנוע ביקורת המדינה בשל שיקולים אחרים לפגיעה. כך, עותרת מס' 2 הגישה עתירה אחרת לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 4889/24) בה עותרת מס' 2 מבקשת שבית המשפט הנכבד יורה לממשלה להקים ועדת חקירה ממלכתית לחקר אירועי השבעה באוקטובר.

38. בעתירה ההיא של עותרת מס' 2, באופן לא עקבי, לשון המעטה, נעלמו הטיעונים בדבר הפגיעה בביטחון המדינה ובקשב המפקדים ובאופן עוד יותר תמוה, צה"ל כלל לא צורף לאותה עתירה אף שעותרת מס' 2 יודעת בדיוק מה טען הרמטכ"ל בעניין ביקורת ופגיעה בביטחון המדינה בהליך דנא. ברור שההתנהלות הזו מצד עותרת מס' 2 רחוקה מלהיות תמת לב ודי בה כדי לדחות על הסף את עתירתה.

39. ממילא, הטענות של עותרת מס' 2 לפיהן על מבקר המדינה להסיג את סמכותו לערוך ביקורת המדינה מפני ועדת חקירה ממלכתית עתידית, שאולי תקום, אינן משפטיות אלא נועדו לקדם את סדר היום הרצוי לעותרת מס' 2 באופן אישי.

40. בכל הכבוד, המקום הראוי לבירור טענה זו אינו בהליך דנא.

41. ברור, שאין מקום לקדם את סדר היום הרצוי לעותרת מס' 2 על חשבון פגיעה קשה בציבור, ביחסי מבקר-מבוקר ובמוסד מבקר המדינה, שהוא כזכור, באופן מעשי, הרשות הרביעית בדמוקרטיה הישראלית.

42. למעלה מן הצורך נזכיר שמבקר המדינה הבהיר, כי אם וכאשר תוקם ועדת חקירה ממלכתית, יתאם עימה מבקר המדינה 'גבולות גזרה', כפי שאף ציין בכתב בעבר (למשל, סעיפים 35 ו-294 לתגובה המקדמית מטעם מבקר המדינה וכן נספחים 15ב, 15ה ו-4 לאותה תגובה), וכפי שנעשה בעבר (בעניין ועדת בדיקה ממשלתית בראשות כבוד השופט (בדימוס) י' וינוגרד ז"ל בעניין מלחמת לבנון השנייה).

43. לשלמות התמונה, מופנה בית המשפט הנכבד לתגובה המקדמית מטעם מבקר המדינה ובפרט לפרקים ה'(2), ו' ו-ז' לאותה תגובה.

44. על רקע האמור, סיכויי העתירה קלושים ונוכח הנזקים הכבדים הנגרמים כתוצאה מצו הביניים, יהא זה נכון ראוי וצודק להורות על ביטולו.

45. כאמור, במתווה שקבע מבקר המדינה, ביקורת שלב ג' תחל רק לאחר שיח עם צה"ל בחודש ינואר 2025. מבקר המדינה סבור כי אין מקום לעכב עוד איתור ותיקון ליקויים מסתמנים, ביניהם גם כאלו מסכני חיים ויש לשוב ולחזור לקיים יחסי מבקר-מבוקר, בהתאם לדין ושלא תחת צו.

46. בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לסלק על הסף את העתירה ולאפשר למבקר המדינה לערוך ביקורת מדינה בהתאם לסמכותו וחובתו על פי דין, כפי שמתקיימת על כלל הדרגים, מדיניים ואזרחיים כאחד וכן על כלל הגופים הביטחוניים שאינם צה"ל.

47. מן הדין ומן הצדק להעתר לבקשה זו.

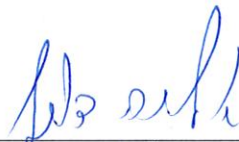

נגב אלוני, עו"ד

ניקולס גיפס, עו"ד

ש. הורוביץ ושות'
באי-כח מבקר המדינה

אליה צונץ, עו"ד

תל-אביב, היום 20 בחודש נובמבר שנת 2024.

משרד מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

מדינת ישראל

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

י"ג בתשרי התשפ"ה

15 באוקטובר 2024

לכבוד

רב אלוף הרצי הלוי, רמטכ"ל

צבא הגנה לישראל

שלום רב,

הנדון: יישום החלטת בג"צ מיום 14.10.24 בעניין ביקורות משרד מבקר המדינה בזיקה למלחמת חרבות ברזל

כללי

1. אתמול, בתאריך 14.10.2024, התקיים דיון בבג"צ שלאחריו ניתנה החלטה לפיה תתקיים השלמת טיעון במועד קרוב וזאת על מנת לאפשר לצה"ל, לשב"כ ולמבקר המדינה להידבר במישרין כדי להגיע להבנות, אמות מידה ונושאים להמשך הביקורת, בהתחשב בצורך לקיים ביקורת, בד בבד עם אילוץ המלחמה, כל זאת באופן שיצמצם או ייתר, בהסכמה, את צו הביניים. בהחלטה נפרדת נקבע כי הודעת עדכון משותפת תוגש עד ליום 4.11.24 ודיון משלים יתקיים ביום 6.11.24.
2. נדגיש כי בדיון בית המשפט הביע את עמדתו שהמתווה האחרון אשר הוצע על ידי צה"ל וכלל ביקורות בששה נושאים - אינו מספק ועל כן נדרשת המשך הידברות בין הצדדים. מכאן החלטתו כאמור לעיל.
3. כידוע לכם, משרד מבקר המדינה ושירות הביטחון הכללי סיכמו על מתווה עבודה אשר מאפשר קיום ביקורות על מלחמת חרבות ברזל ואף ביקורות בנושאים חדשים. הסיכום מול שב"כ הינו גם צופה פני עתיד והוא נשען על שיח שוטף וקבלת החלטות באשר למועד הכניסה לביקורת ומתווה הביקורת רק לאחר שיח כאמור ומתוך קשב לצרכי הביטחון.
4. נודעת חשיבות לכך שאמות המידה שיגובשו יתנו מענה רחב הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך - כל עוד מדינת ישראל נמצאת במלחמה; קרי, גם לביקורות עתידיות שייתכן שמבקר המדינה יחליט על ביצוען במהלך המלחמה (בזיקה למלחמה ושלא בזיקה למלחמה).
5. אבהיר כי הגם שמיקוד השיח בעת הזו יהיה ב-11 מטלות שנמצאות במוקד המחלוקת לאחרונה, הרי שראוי כי אמות המידה ישמשו כבסיס לקבלת ההחלטות אף בהמשך יישום תכנית הביקורת עליה החליט מבקר המדינה בזמנו ומכתב בנושא הועבר אליכם בינואר 2024.

מתניהו אנגלמן מנכר המדינה ונציג תלונות הציבור

למען הסר ספק יובהר כי בשלב זה, בו צה"ל נמצא בלחימה בעצימות גבוהה, לא תתקיים ביקורת בנושאי הליבה שנקבעו בשלב ג' במתווה ממאי 2024. עניין זה ייבחן באופן תקופתי.

6. כפי שהודיע מנכר המדינה בעת פתיחת הביקורת בתחילת שנת 2024, אין בכוונת משרדנו לעסוק בשלב זה בביקורות על הלחימה, אשר מתרחשת מאז השבעה באוקטובר בעזה, בלבנון ובשאר החזיתות, זאת על מנת שלא לפגוע במאמץ המלחמתי.

אמות מידה

בהתאם להחלטת בית המשפט, להלן אמות מידה לבחינת קידום פעולות הביקורת במטלות חרבות ברזל בעלות זיקה לצה"ל, אשר לדעת מנכר המדינה נכון יהיה ליישם בביקורות השונות:

1. **זיקת הביקורת לתרחישים ולסיכונים מידיים/עתידיים ומידת חומרתם** - מהי הזיקה של נושאי הביקורת לתרחישים ולסיכונים מידיים/עתידיים כתוצאה מהמשך הלחימה ולמידת חומרתם, לרבות השלכות פוטנציאליות על חיי אדם.

2. **מידת המעורבות הנדרשת של דרגי שטח והגורמים המבצעיים העוסקים במישרין בליבת הלחימה** - האם יש צורך במעורבות ישירה ושוטפת של דרגי שטח והגורמים המבצעיים העוסקים במישרין בליבת הלחימה למתן המענה הנדרש לקידום פעולות ביקורת מסוימות במסגרת ביצוע מטלת ביקורת ומנגד האם הביקורת מתמקדת ביחידות שאינן עוסקות בליבת המבצעים.

3. **חלקו של הצבא בביקורת המלאה** - האם הצבא הינו הנדבך העיקרי והמרכזי הדרוש להשלמת הביקורת או גורם נוסף מבין שורה של גופים מבוקרים באופן שאי השלמת פעולות ביקורת בצה"ל תמנע השלמת הביקורת הכוללת הרחבה.

4. **מהות הביקורת** - האם מדובר בביקורת שעיקרה בנושא אזרחי במהותו או ביקורת שעיקרה בנושא צבאי/ביטחוני מובהק.

5. **סטטוס עבודת הביקורת** - באיזה שלב מצויה עבודת הביקורת - תחילת ביקורת/עבודת שדה/סיכום הביקורת וכתובת טיוטת הדוח/קיומה של טיוטת דוח ביקורת בשלה להעברה להתייחסות גופים מבוקרים, לרבות צה"ל.

6. **מסמכים שרוכזו במסגרת תחקירים** - קיומם של מסמכים שרוכזו לצורך תחקירים שמקיים צה"ל בנושאים בעלי חפיפה לנושאי הביקורת עליהם החליט מנכר המדינה.

7. **זמינות מסמכים** - האם קיימים מסמכים בהישג יד ו/או מסמכים שכבר רוכזו עבור הביקורת טרם הוצאת צו הביניים.

פרקטיקות ביקורת ליישום אמות המידה בראי הפחתת הנטל על צה"ל

ככלל, מתכונת עבודת הביקורת השגרתית של משרד המנכר המדינה כוללת פגישות, קבלת מסמכים, בקשות השלמה בכתב, עיון בחומרים רלוונטיים במשרדי הגופים המבוקרים.

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

לנוכח המציאות החריגה שבה נעשות ביקורות חרבות ברזל ופעילותו של צה"ל בעת הזו, נכון יהיה מבקר המדינה, באופן חריג, להפעיל פרקטיקות ביקורת שיאפשרו הפחתת הנטל על צה"ל, מבלי לגרוע מאיכות הביקורת ועמידה בנורמות הנדרשות לביסוס ממצאי הביקורת. יישומן של פרקטיקות אלו ייבחן ויופעל במטלות הביקורת השונות למול אמות המידה האמורות.

1. מדרגה ראשונה - קבלת מסמכים לגבי מטלת ביקורת ספציפית על פי רשימה מרוכזת של משרד מבקר המדינה וכן קיומה של פגישה שבה ישתתפו בעלי תפקידים רלוונטיים, בהווה או בעבר, על פי צרכי הביקורת, באופן שיצמצמו ככל הניתן הפגישות הפרטניות הנדרשות.
2. מדרגה שנייה - קבלת מסמכים במסגרת בקשה מרוכזת של משרד מבקר המדינה המתייחסת למטלת ביקורת ספציפית.
3. מדרגה שלישית - קבלת מסמכים שרוכזו בצה"ל לצורך ביצוע תחקירים הנעשים על ידו. יובהר כי אין מדובר במסמכי סיכום התחקירים ומסקנותיהם אלא במסמכים גולמיים וכל זאת על מנת שלא לפגוע בהשלמת הליך התחקור הפנימי העצמאי.
4. מדרגה רביעית - העברת חלקים רלוונטיים לצה"ל מטיטות דוח ביקורת, שגובשה לאחר הישענות על מידע שנאסף בגופים מבוקרים אחרים, להתייחסותו של צה"ל תוך דרישה, על פי הצורך, להשלים מסמכים.

מנגנון

1. לוחות זמנים לקידום השיח - לאור החלטת בג"צ ובהתחשב בלוח הזמנים הקרוב שנקבע להגשת הודעה משותפת לבית המשפט עד ליום 4.11.24 ודיון משלים ביום 6.11.24, **נכון יהיה שנקיים מפגשים בדחיפות, כבר בימים הקרובים**. זאת, על מנת שנוכל להגיע להבנות שיאפשרו לקיים ביקורת, בהתאם לצורך עליו הצביע בג"צ, בד בבד עם התחשבות באילוצי המלחמה.
2. הסמכת סגן הרמטכ"ל (אשר ככלל, אמון על ממשקי ביקורת המדינה) או גורם בכיר בדוג דומה שיוסמך כמוביל השיח עם משרד מבקר המדינה - קיימת חשיבות לניהול השיח באופן מהיר ויעיל זאת על מנת שניתן יהיה להשלימו בפרק הזמן הקצר שנקבע לשם כך על ידי בית המשפט - כאמור, דיון נוסף נקבע ליום 6.11.24 (כשבוע לאחר חג סוכות). על כן, נבקש כי ייקבע גורם בכיר מטעמך, כפי שאף הנחה בג"צ, שיהיה זמין לניהול שיח אינטנסיבי ומוסמך לקדם את הפעולה באופן אפקטיבי ליישום החלטת בג"צ.
3. הסמכת גורמים מוסמכים מטעם משרד מבקר המדינה לקיום השיח עם צה"ל - מצד משרד מבקר המדינה ירכז את השיח מול צה"ל לגיבוש מתווה עבודה מנהל החטיבה לביקורת מערכת הביטחון, תא"ל (במיל') איתן דהן ובמידת הצורך מנכ"ל המשרד, תא"ל (במיל') ישי וקנין.
4. התייחסות להמשך ממשקי עבודה בין צה"ל למשרד מבקר המדינה - המנגנון שייקבע יבטיח קיומה של הערכת מצב שוטפת ועתית שתבחן את צרכי הביקורת למול המצב הביטחוני וצרכי הצבא. כמו כן, יישום הסיכום שייקבע באשר למטלות ביקורת יותיר את האפשרות לשיח

משרד מפקד המדינה
ונציג תלונות הציבור

מדינת ישראל

מתניהו אנגלמן

מפקד המדינה ונציג תלונות הציבור

מהיר ומתן מענה משותף למקרים שבהם בשל נסיבות לחימה חריגות יעלה קושי מיידי ביישום המתווה שיסוכם בפרק הזמן שנקבע.

מסמך זה מועבר אליכם כאמור על מנת לקדם באופן תכליתי את יישום החלטת בג"צ מיום 14.10.24.

ביסודו של המסמך מתווה, שמונה כבסיס לשיח, אשר נשען על אמות מידה מוגדרות וכן פרקטיקות ביקורת שעשויות לתמוך בתכלית שהוגדרה על ידי בית המשפט: קיום ביקורת בד בבד עם אילוצי המלחמה באופן שיצמצם או ייתר בהסכמה את צו הביניים.

בשולי הדברים נציין כי מסמך זה נוגע אך ורק לתחום הביקורת הנתון לסמכותו של מבקר המדינה ואינו נוגע לכובעו הנוסף כנציג תלונות הציבור או לפעולות נקודתיות אחרות כמו סיורים שקיומם יתואם בשים לב לקשב הפיקודי. בעניין זה, ובהלימה להתייחסות בית המשפט בדיון החסוי אתמול, ככל שיעלה צורך בממשקים מול גורמים בצה"ל לצורך טיפול בתלונות הציבור נפנה כמקובל לגורמים הרלוונטיים.

ביקורת מבקר המדינה הינה אבן יסוד במארג הדמוקרטי של מדינת ישראל גם בשעותיה הקשות ובעתות מלחמה. בטוחני כי סיכום מתווה הביקורת מול צה"ל יאפשר לקיים את ביקורת המדינה גם בצה"ל, וזאת תוך התחשבות באילוצי המלחמה ובהשלכותיהם על צה"ל.

בטוחני כי נשכיל להגיע להודעה משותפת שתייתר את ההליך בבג"צ בכללותו - כמצופה ממוסדות המדינה.

אסיים בתפילה להצלחת חיילי צה"ל וכוחות הביטחון ומיגור אויבינו.

בכבוד רב,

מתניהו אנגלמן

מפקד המדינה ונציג תלונות הציבור

העתק:

חה"כ יואב גלנט, שר הביטחון

בלמ"ס

-1-

צבא ההגנה לישראל
 לשכת ראש המטה הכללי
 טל': 0302-1111
 עותק מסמך מתוך עותקים
 02000054-01-34121 10
 כ"א בתשרי תשפ"ה
 23 באוקטובר 2024

מבקר המדינה – מר מתניהו אנגלמןהנדון: ביקורת משרד מבקר המדינה בנושאים הנוגעים למלחמת"חרבות ברזל"

(בהמשך למכתבך מתאריך ה-15 באוקטובר 2024)

1. מדינת ישראל מצויה בימים אלה במלחמה רב-זירתית מורכבת ובנקודות זמן משמעותיות ביותר מבחינה ביטחונית. הדברים הוצגו בהרחבה בדיונים שהתקיימו בבית המשפט העליון ב-17 ביולי 2024 וב-14 באוקטובר 2024.
2. צה"ל, על כלל מערכיו ויחידותיו, פועל להשגת מטרות המלחמה וממקד את מאמציו בהתקפה ובהגנה בשבע זירות מלחמה שונות, זאת לשם הגנת מדינת ישראל ואזרחיה.
3. המלחמה עודנה מצויה בשלב עצים בחלק ניכר מזירות הלחימה. בגזרת הדרום כוחות צה"ל מתמרנים בצפון הרצועה ובדרומה ועסקים בחשמדת תשתיות חמאס. בלבנון החל מחלק משמעותי קרקעי, בשילוב מאמץ אש עצים ובגזרת פיקוד המרכז מתקיימת פעילות מבצעית תדירה לסיכול טרור בתקופה של הסלמה. יתר על כן, קיימת מתיחות רבה ובגינה עשיה צבאית נרחבת להתמודדות עם אתגרים בזירות רחוקות, שמפאת סיווג המסמך לא ניתן להרחיב בהן.
4. חרף האמור, מתוך הכרה בחשיבותה של ביקורת וכפי שציינתי לא אחת בפניך הן באופן אישי והן בפומבי, צה"ל מכיר בערכה של ביקורת וישתף פעולה באופן מלא עם ביקורת משרד מבקר המדינה, כפי שעשה לאורך השנים. זאת, ובלבד שהביקורת לא תפגע ביכולתו של צה"ל להשיג את יעדי המלחמה.
5. בהמשך לדיון שהתקיים בשבוע שעבר, הנחתי את הגורמים בצה"ל, האמונים על הנושא, לשוב ולבחון את האיוון המתבקש בין צורכי הביקורת ובין אילוצי המלחמה.
6. בחינה זו מצויה בעיצומה, ובמסגרתה יבחנו הצעותיך כפי שפורטו במכתבך שבסימוכין.

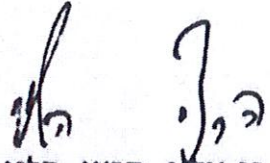
בלמ"ס

02000054-01-34121

בלמ"ס

- 2 -

7. עם סיום הבחינה, תורמים המוסמכים יקיימו שיח עם מקביליהם במשרדך, במטרה לגבש מתווה מוסכם לקיום ביקורת בצה"ל, אשר ייתן מענה ראוי והולם לצורכי המלחמה ויצמצם ככל שניתן את הפגיעה בקשב הפיקודי.
8. ככל שהמצב המבצעי יאפשר אשמח לחיפוש ולקדם הסכמות.

רב-אלוף הרצי הלוי
ראש המטה הכללי

בלמ"ס

02000054-01-34121